A MUNKAHELYI EGÉSZSÉG ÉS BIZTONSÁG FEJLESZTÉSE,
A MUNKAÜGYI ELLENŐRZÉS FEJLESZTÉSE
TÁMOP-2.4.8-12/1-2012-0001

A mezőgazdasági munkák főbb veszélyforrásai, jellemző baleseti kockázatai

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal tájékoztató kiadványa mezőgazdasági vállalkozások számára

ÚJ SZÉCHENYI TERV

A hazai munkabaleseti statisztika szerint 2012-ben 62 halálos munkabaleset történt, amelyből 27 közúton, 2 pedig külföldön. A fennmaradó, magyar munkahelyeken történt 33 halálos baleset közül 13 következett be. A KSH adatait alapul véve a halálos munkabaleseti ráta (100.000 munkavállalóhoz viszonyított halálos munkabalesetek száma) Magyarországon 1,6, de a mezőgazdaságban ennek mintegy négyszerese, ami alapján kijelenthető, hogy a mezőgazdaság az egyik legveszélyesebb ágazat.

Jellemző munkabalesetek

A mezőgazdaságban történt munkabalesetek száma, arányát tekintve nem túl magas, hiszen a tavalyi évben 17.025 három napon túl gyógyuló munkabalesetet jelentettek be Magyarországon, amelyek közül csak 744 történt a mezőgazdasági ágazatban. A balesetek súlyossága viszont kiemelt figyelmet érdemel.

A legfőbb veszélyforrások a mezőgazdasági munkagépek mozgásából, forgó, vagy mozgó alkatrészeiből, a nagy tömegű anyagok, termények mozgatásából, a leesés veszélyéből, a biológiai kockázatokból, állatok támadásából, a villamos energia használatából és a vegyi anyagok alkalmazásából származnak. Az elmúlt évek baleseti eseményei alapján négy-öt tipikus munkabaleset rendszeresen előfordul, ezért érdemes ezeknek az okait megismerni.

A legfontosabb munkavédelmi előírások

A munkavédelem a szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági és munka-egészségügyi követelmények rendszere. Szervezett munkavégzés alatt például a munkaviszonyt, az egyszerűsített foglalkoztatás keretében történő idénymunkát, szövetkezeti tagság esetén a munkaviszony jellegű jogviszonyt, a tanulószerződés alapján kapott gyakorlati képzés keretében végzett munka értendő. Ugyanakkor, a biztonsági és egészségvédelmi előírások alkalmazása rendkívül fontos az önfoglalkoztatók saját védelme érdekében is.

Az általános és a speciális előírások is megkövetelik a mezőgazdasági tevékenység hatókörében tartózkodók védelmét, az illetéktelen személyek tartózkodásának megakadályozását. Sőt, a mezőgazdasági munkahelyek létesítésére speciális előírások is vonatkoznak. Az istállók, karámok, silók, trágyagyűjtők, gödrök, aknák, padlások, kutak, csatornák mellett még számos olyan létesítmény van, amelyek kialakítása a mezőgazdaságra jellemző, és a tervezés, kivitelezés, üzemeltetés, karbantartás fázisok mindegyikében speciális előírásoknak kell megfelelnie.

Mezőgazdasági létesítmények karbantartása

A karbantartás során bekövetkezett munkabalesetek tulajdonképpen inkább építőipari vagy szerelőipari tevékenységnek minősülnek, de érdemes ejteni róluk néhány szót, ugyanis gyakran a mezőgazdasági munkások végzik ezeket a „kisebb" felújításokat. Ilyen balesetek történnek tetőjavítás közben, például hullámpala leszakadása miatt, vagy villamos hálózat szakszerűtlen javításakor áramütés következtében. Ezeknek az eseteknek a közös tanulsága, hogy szakértelmet igénylő tevékenységet nem szabad végezni kellő ismeretek, gyakorlat és megfelelő eszközök, felszerelések hiányában.

Munka a szabadban

A szabadtéri munkát végzők szempontjából az időjárási hatások, az állatok támadása (például rovarok, kígyók, fertőzést terjesztő harapások) elleni védelem és megfelelő elsősegélynyújtás megszervezése, ellátása kiemelten fontos. Emellett különös jelentőséggel bír a munkavállalók kellő ismeretekkel való ellátása, kioktatása, hiszen a megelőzés és a sérült ellátása, azok eredményessége is függ a munkavállalók által tanúsított viselkedéstől.

Darázscsípés által okozott fulladás

A kültéri munkák sajátos veszélyforrása a rovarok támadása. Különösen a mezőgazdasági területeken végzett munkáknál lehet erre számítani, mint ahogy ez több alkalommal történt a tavalyi évben szőlő szüreten vagy mezőgazdasági üzemi út karbantartása közben. Szüretkor egy méhcsípés, az út menti fűzfák metszése és az út kátyúzása közben egy darázscsípés okozott olyan mértékű gégevizenyőt, hogy az a sérültek halálához vezetett. A sérültek egyéni érzékenysége is hozzájárult, hogy a szervezetben kialakult heves válaszreakció halálhoz vezettet. Az ilyen esetek bekövetkezésének valószínűségét csökkenti a zárt ruházat viselése, és a gyors, szakszerű elsősegélynyújtás megszervezésével a rovarcsípések kimenetele alapvetően befolyásolható.

Az elmúlt több mint 100 évben a mezőgazdaság gépesítése jelentősen hozzájárult az agrárgazdaság hatékonyságának és a termelékenységének növeléséhez, egyúttal újszerű veszélyforrás jelent meg az ágazatban. A fejlődés azóta is tart, amelyre jó példák a kémiai fejlesztések, például az új típusú üzemanyagok, a szerkezeti elemek, így a fémötvözetek, műanyagok és gumiabroncsok, illetve az olyan számítástechnikai fejlesztések, mint a GPS-szoftverek, számítógépes vezérlés, amelyek mind-mind hozzájárultak a mai traktorok, kultivátorok, kombájnok, öntözőgépek hatékonyabb működéséhez, ezáltal a termelékenyebb mezőgazdasághoz. A nagyméretű munkagépek mozgása az aránylag kis sebesség ellenére is jelentős veszélyforrást jelent, például, mert a vezetőfülkéből nem minden veszélyes tér látható be.

Forgó géprészek veszélyei, a kardántengely...

Szinte nem telik el év, hogy ne következne be halálos munkabaleset hiányos, vagy hiányzó kardántengely burkolat miatt. Az előírások pedig egyértelműek, ráadásul nem is kerül nagy összegbe egy kardán védőburkolat. Az esetekre általában jellemző, hogy egyedül történik a munkavégzés, így nincs segítség, aki a felcsavart ruházat szorításából ki tudná szabadítani a sérültet.

Nemrég történt, amikor a mezőgazdasági munkaterületen egy erőgéphez kardántengellyel kapcsolt szivattyú üzemeltetésekor a dolgozó ruháját feltekerte a védőburkolat nélkül fogó tengely és a munkavállaló fulladásos halálát okozta.

A balesetek megelőzése érdekében a gépek, berendezések szabályos kialakítására, biztonságos üzemeltetésére és karbantartására vonatkozó általános elveket szintén jogszabályok tartalmazzák, például a veszélyes részek érinthetőségének kizárását, a bekapcsolt állapotban történő javítás, karbantartás tilalmát, a kezelői jogosultság meglétét, de az egyedi szabályokat – gyakran gyártói többletkövetelményeket – a gépkönyveknek kell tartalmazniuk!

Fontos a mozgásban levő erő- és munkagépek megközelítésének, valamint a fel- és leszállás tilalmára vonatkozó szabályok betartása, de úgy a gépkezelőkre, mint a gép mellett dolgozókra nézve jelentős veszélyforrást jelentenek a mezőgazdasági területen húzódó villamos szabadvezetékek és földkábelek is, ami előtérbe helyezi a megközelítésükre vonatkozó villamos szabványok alkalmazásának kötelezettségét. A mezőgazdaságban jellemzően nagyméretű, tömegű, teljesítményű munkagépekkel dolgoznak, így kiemelt jelentősége van a biztonságos kialakítású kezelőhelyeknek, vezetőhelyeknek, és a működésben levő munkagépen a gépkezelő(kö)n kívüli személyek tartózkodásának tilalmát. Az erőgépek és munkagépek üzemeltetése rendkívül nagy felelősség, csak kezelői jogosultsággal, munkavédelmi oktatásban részesült, gépkönyv előírásait ismerő és betartó személyre szabad bízni az üzemeltetést. A kezelőnek elengedhetetlen a műszakos vizsgálatok, ellenőrzések elvégzése.

Az állatok tenyésztésére, tartására, hízlalására, a velük való bánásmódra, a tartásukhoz, szállításukhoz köthető létesítményekre és az állattartó telepek gépeire, berendezéseire, valamint a halászati tevékenységre vonatkozó részletes munkavédelmi követelményeket a Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat tartalmazza.
Fenti előírások a mezőgazdaságra vonatkozó munkavédelmi szabályok töredékét tartalmazzák csupán, kiadványunkat figyelem felkeltése céljából állítottuk össze, a munka megkezdése előtt a vonatkozó előírások teljes körű megismerése és kockázatértékelés elkészítése szükséges!

Gázolás mozgó munkagéppel

A tavalyi évben is történt elütéses munkabaleset meggy gépi betakarítása közben. Egy traktor által mozgatott rázógéppel történt a betakarítás, amelyet 11 fős munkacsoport végzett. A mezőgazdasági segédmunkások többségében egyszerűsített foglalkoztatás keretében dolgoztak. Az egyik rázás befejezését követően új pozícióba állás előtt a dolgozó a traktor bal hátsó kereke elé lépett, hogy a lehullott faágakat összeszedje, miközben a hangjelzés nélkül meginduló munkagép fellökte és áthajtott rajta. A sérülések olyan súlyosak voltak, hogy a sérült a korházban életét vesztette. A balesetvizsgálat több hiányosságot is feltárt. Nem működött a traktor hangjelző berendezése, munkavédelmi oktatási tematika nem készült, az oktatás írásbeli dokumentálása nem történt meg, kockázatértékelés nem készült.

A témához kapcsolódó legfontosabb jogszabályok:
A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény és a végrehajtására kiadott 5/1993. (XII. 26) MüM rendelet, a 14/2004. (IV: 19.) FMM rendelet a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről, valamint a speciális előírásokat tartalmazó Mezőgazdasági Biztonsági Szabályzat kiadásáról szóló 16/2001. (III. 3.) FVM rendelet és a mezőgazdasági és erdészeti gépkezelői jogosítvány bevezetéséről és kiadásának szabályairól szóló 83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet.

A TÁMOP-2.4.8-12/1-2012-0001 azonosító számú, „A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése, a munkaügyi ellenőrzésfejlesztése”című kiemelt projekt céljaival összhangban a munkavédelmi hatóság tájékoztatással és tanácsadással segíti a munkáltatókat és érdeklődőket a helyes gyakorlat kialakításában.

A Munkavédelmi Információs Szolgálat elérhetőségei:
Ingyenesen hívható zöld szám: 06 80 204 292
E-mail cím: munkaved-info@lab.hu

A TÁMOP-2.4.8-12/1-2012-0001 azonosító számú, „A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése, a munkaügyi ellenőrzésfejlesztése”című kiemelt projekt tájékoztató kiadványai az Európai Unió támogatásával és az Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóságának szakmai közreműködésével jöttek létre.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.